

varianten die vereist zijn in een Facebookpost en een essay.” Daarom, benadrukt Verheijen, is het belangrijk jongeren bewust te maken van verschillende varianten van het Nederlands, zoals digi-taal, straat-taal, dialect én de standaardtaal.

160 **(13)** “Daar”, zegt Bennis, “ligt vooral een taak voor alle basisscholen en middelbare scholen. Docenten Nederlands hebben onverminderd de taak kinderen de taalregels te leren, maar ook om de sociale media in de lessen te betrekken. Van daaruit kunnen jongeren zich de taal eigen maken en toepassen op een manier die hen past.”

170 **(14)** Bennis heeft meermaals voor de klas gestaan om dat te doen. “Ik heb

leerlingen gevraagd Twittergedichten te maken, maar het zou ook interessant zijn om ze een opstel te laten schrijven in WhatsApptaal en daarna in Standaardnederlands. Dan zien ze ook het onderscheid.”

**(15)** Uiteindelijk is de taal er voor de gebruiker, aldus Bennis. “In deze maatschappij worden mensen nog beoordeeld op de schrijftaal in hun sollicitatiebrief. Dan is het nuttig dat een sollicitant ‘Hij vindt’ schrijft, maar in een privé-appje naar zijn vriendin moet het snellere ‘Hij vind’ ook kunnen.” Fraai is het niet, vindt Verheijen, maar ze geeft toe: “Het hindert het tekstbegrip niet, voor jongeren is het begrijpelijke digi-taal.”

*naar: Merel Straathof  
uit: Het Parool, 11 maart 2015*

noot 1 In het verleden waren de berichten op Twitter beperkt tot 140 tekens per bericht.

## Tekst 3

---

*De onderstaande tekst is een column op Neerlandistiek, een online tijdschrift voor taal- en letterkundig onderzoek.*

### WhatsAppchtig taalgebruik

**(1)** Onlangs kreeg ik een mailtje doorgestuurd waarin de zender, een docent van een hogeschool, de studenten ervoor waarschuwde dat ze zich in hun mailtjes moeten houden aan de “professionele omgangsvormen”. Gebeurt dat niet, dan krijgen ze het mailtje terug met het verzoek om het te herformuleren.

10 Aanleiding voor deze waarschuwing was dat er “steeds vaker gebruik-gemaakt werd van WhatsAppchtige omgangsvormen” en blijktbaar

dachten de docenten dat dat van invloed was op de manier waarop studenten hun e-mails formuleerden.

**(2)** Er is een aantal redenen om je te verwonderen over deze redenering. Zo bestaat WhatsApp al acht jaar, en voor veel studenten – het zijn nu eenmaal jongeren – zal het al jaren een vertrouwd communicatiemedium zijn. Dat jongeren tegenwoordig overstappen op services als Snapchat doet daar niks aan af: ongetwijfeld valt dat onder WhatsAppchtig.

**(3)** Maar veel interessanter nog is het taalkundige perspectief. De docenten gaan uit van een causaal verband waarbij gebruik van WhatsApp-achtige apps van invloed is op het taalgebruik in e-mails. Ik heb twee belangrijke bezwaren tegen die redenering.

**(4)** Ten eerste is het volstrekt onduidelijk hoe WhatsAppachtige omgangsvormen er daadwerkelijk uitzien. Met andere woorden: wat is het probleem dat de docenten aan de kaak willen stellen? Gebruiken de studenten geen volzinnen? Bevatten de mailtjes (te veel) taalfouten? Staan ze vol ongebruikelijke afkortingen? Zijn de mailtjes te kort geformuleerd? Is het taalgebruik te informeel voor een student-docentrelatie? Ik kan alleen maar speculeren, en ik heb de laatste jaren toch redelijk wat mailtjes gehad van studenten. Bovendien weet ik totaal niet of dit kwesties zijn die in WhatsApp voorkomen; ik zie bijna altijd taalkundig juiste volzinnen (tenzij autocorrect vervelend doet).

**(5)** Mijn tweede probleem is de aanname dat WhatsAppgebruik van invloed is op e-mailgebruik. Het zijn twee totaal verschillende media. Natuurlijk, het zijn beide digitale en geschreven vormen van communicatie en dus lijkt kruisbestuiving aannemelijk, maar daarmee wordt nog altijd aangenomen dat studenten hun WhatsAppnormen toepassen op e-mails; en niet op zomaar e-mails, maar op professionele e-mails. Wie zegt dat studenten niet in staat zijn deze vormen van communicatie van elkaar te onderscheiden?

**(6)** Ik wil een veel simpelere verklaring voorstellen: socialisatie. Docenten van nu groeiden veelal op in de tijd dat internet en mobiele

75 telefonie in de kinderschoenen stonden. Sommigen zullen natuurlijk gebruik hebben gemaakt van chatprogramma's, maar van wat ik me herinner, was taalgebruik in het begin nog vrij normatief. Dat betekent dat 80 het taalgebruik in chats weinig verschilde van dat van alledaagse interactie: je paste gewoon de aangeleerde normen toe. Bovendien was voor deze generatie – ja, zelfs voor 85 mij – e-mail een vervanging van analoge post: de handgeschreven of getypte brief.

**(7)** Vergelijk dat met de studenten van nu. Ze zijn veelal geboren eind 90 jaren negentig en dus opgegroeid in een wereld waarin mobiele telefonie en snel internet doodnormaal waren geworden. Ze hebben e-mail en andere digitale communicatie- 95 middelen leren gebruiken als simpele en toegankelijke media. Met andere woorden: de professionele normen die de docenten verwachtten, hebben die studenten misschien gewoon 100 nooit geleerd. Er is geen kruisbestuiving tussen WhatsApp en e-mail, maar gewoon een ander perspectief.

**(8)** Ik durf te wedden dat de meeste, 105 dat je een e-mail naar een docent, werkgever, collega of manager anders opstelt dan een WhatsAppberichtje naar je vriendengroep. Maar als je niet weet hoe 'anders' moet, dan wordt het lastig om het goed te 110 doen. En als je docenten vervolgens zeggen dat je het niet goed doet, maar niet uitleggen waarom, dan leer je er ook niets van.

**(9)** Om te spreken uit eigen ervaring: 115 toen ik op de middelbare school zat, was msn<sup>1)</sup> – wie kent het nog – enorm populair, net als sms. En het taalgebruik in die media was totaal 120 anders dan andere vormen van

geschreven communicatie. In sms'jes moest je kort zijn, want je had maar 160 tekens, dus gebruikten we allerlei afkortingen. Zo werd ook  
125 leetspeak, of 1337speak, populair: je verving letters en woorden door getallen. Het resulteerde in woorden als lol, ff w88, idd (inderdaad) enzovoort. Er was in die tijd ook  
130 angst dat we door ons msn- en sms-gebruik niet meer konden schrijven, maar volgens mij is daar nooit enig bewijs voor gevonden.  
**(10)** Voor we dus weer een nieuwe  
135 generatie schuldgevoelens gaan

aanpraten en nieuwe media vervloeken om de taalverloedering die ze veroorzaken – je zou het ook taalverrijking kunnen noemen – moeten  
140 we misschien eerst eens onderzoeken welke omgangsvormen studenten schenden en waarom ze dat doen. Misschien is het al genoeg om hun uit te leggen wat die omgangsvormen zijn, en dan zijn we met een lesje klaar. Zeker nu kinderen  
145 standaard opgroeien in een digitale omgeving, is het geen gek idee om met die uitleg maar vroeg te  
150 beginnen.

*naar: Lucas Seuren*

*uit: <http://www.neerlandistiek.nl/2017/03/13135/>, 9 maart 2017  
(geraadpleegd op 13 november 2017)*

*Lucas Seuren is taalonderzoeker bij het Radboud Universitair Medisch Centrum en docent aan de Radboud Universiteit Nijmegen.*

noot 1 msn: een chatprogramma dat tot 2013 veel gebruikt werd

*De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen.*

*Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.*